

Dnes každá evropská armáda může bojovat v koloniích. Čím lépe budeme znáti zvláštní charakter jiných bojišť, tím lépe můžeme na nich splnit svůj úkol. Popisují bojiště v severní Africe z vlastní zkušenosti. Poznal jsem je mezi oběma válkami světovými. Svou úvahou nechci popíratí jiné názory, naopak chci je vyvolat. Diskuse jenom prospěje.

Vyhýbám se posuzování současných bojů. Čtenář najde vysvětlení mnoha událostí, když pozná příčiny. Věnuje-li jim pozornost a bude-li aplikovati všeobecné zásady i zvláštní podmínky boje v poušti na moderní motorisované armády, podporované mohutným letectvem, vyvodí si přirozené závěry sám.

Nejsložitější částí každé operace v poušti je její příprava. Operace vlastní, ať útok nebo obrana, trvají jenom krátce a jsou také prováděny jen malou částí vojsk.

Přípravnými úkoly každé operace jsou: — *zajištění, přesuny a stavby.*

Zajištění nabývá zvláštní formy pro rozsáhlost prostorů. Obrana, jež, jak uvidíme dále, nezná souvislých pásem, nýbrž jest omezena na komunikace, osamocené a omezené prostory, kde to jen terén a počty dovolí, vynucuje si na prosté zajištění všech přístupů z různých směrů.

Třebaže toto zajištění jest stálým životním úkolem všech jednotek, jest sesíleno zvláštními oddíly, hlavně domorodými. Jsou motorisované, jízdní nebo polojízdní (na koních, mulách, velbloudech). Pohybují se mezi opěrnými body obrany (pevnostmi) a jejich stálým úkolem je zajištění komunikací mezi nimi.

Přesuny materiálu a lidí jsou z nejtěžších přípravných a pomocných úkolů každé operace. V kraji, kde kromě potravin — a to ještě ne vždy a všude — nelze vůbec počítati na vybavení a zásobování místních zdrojů, kde i voda se musí často dovážeti na velké vzdálenosti, rozrůstají se do takových rozměrů, že jsou alfou i omegou koloniálních bojů.

Obtíže přesunů materiálu, hlavně proviantu a pohonných hmot jsou také hlavní příčinou nemožnosti koncentrace statisčových armád, jak jsme tomu zvyklí v Evropě. Přesuny, prováděné v dnešní válce i letectvem, mohou usnadniti, ale nevyřeší tento úkol.

Sebemensi nedbalost nebo opomenutí při přesunech má za následek zastavení útočných

operací nebo oslabení obrany a dovede v krátké době často i zmafiti těžce získané úspěchy.

Zásobování jednotek je spojeno s bojem. Dopravní jednotky jsou doprovázeny zajišťovacími oddíly, hlavně obrněnými auty a pěchotou na autech, zatím co komunikace sama je po celé délce střežena domorodými oddíly.

Technické práce jsou takřka každodenním chlebem koloniálního vojáka. Vše, co v koloniích bylo uděláno, provedli téměř výhradně vojáci. Staví pevnosti a pevnůstky, lámou si sami kámen, vyrábějí potřebné cihly, staví mezi opěrnými body silnice, regulují vodní toky, upravují brody a kopou studně, staví zásobovací základny, letiště, hangáry atd.

Terén, ve kterém má člověk žiti, je většinou pustina, kam voják přináší první civilisaci. Ani speciální práce neprovádějí jen ženijní jednotky. Tři sta dní v roce pracuje voják krumpáčem a lopatou a jen 64 dní zachází se zbraní. A to ještě musí mít štěstí, jak říkají s oblibou koloniální důstojníci.

Každý důstojník, zvl. pěchoty a jezdeckta, umí řešiti technické otázky, o nichž rádi říkáme, že jsou věci ženistů. Je to stavba dřevěných, kamených nebo cihlových baráků, pevností, stavba cest, úprava brodů pro kamiony, příprava náloží a jich odpalování, rozvrhy práce a pod.

Útok má většinou tři fáze:

— prosáknutí mezi opěrnými body, přerušování komunikací mezi nimi a obklíčení základů, jimi chráněných.

— leteckou nebo dělostřeleckou přípravu a — steč pěchoty, pokud možno za ochrany tanků a obrněných vozů. Tato poslední fáze bývá zhusta již pouhým obsazením terénu.

Proti opěrným bodům ponechávají se pouze pozorovací oddíly do té doby, než je dobytý základna; teprve potom přichází na řadu čištění kraje.

Útok je zpravidla veden podél komunikací s úkolem ovládnouti je. Pustým terénem mezi nimi vedou se pouze hluboké obchvaty.

Obrana je diktována také komunikacemi, jež jsou postupovými osami nepřítel. Je buď na místě, provádějí-li se v opěrných bodech již dříve vybudovaných jako polní opevnění nebo pevnůstky, z nichž není ústupových cest, nebo je obranou pohyblivou, je-li prováděna jednotkami na komunikacích mezi opěrnými body.

5.2/42
Pevnůstky, jejichž posádky bývají v síle mezi družstvem až rotou, tvoří síť po celém kraji, aby ovládaly komunikace a chránily důležité základny. Ve většině případu jsou vzájemně izolované, nemohou se podporovati palbou pěchotních zbraní a jsou odkázány jen samy na sebe.

Úsek pevnůstky jest 360°. Brání se do posledních možností i když ji daleko překročí nepřítel. Svou neústupnou obranou a hlídkovou činností ve známém terénu stíží nepříteli provádění a živění útoku na základny, jež zajišťuje.

Úkoly svou povahou odlišné od evropských jsou většinou složité. Začínají téměř vždy tím nejobtížnějším, přesunem na velikou vzdálenost. Více než kde jinde zdůrazňují zásadu: rozložit úkol celkový na řadu postupných, předvídati a zajistit provedení do značné hloubky. Jakmile jednotka jednou opustí svoji základnu, jest naprosto samostatná, odkázána jen na sebe. Nemůže počítat, že by třeba jen část jejího úkolu splnila jednotka jiná, protože toho nedovolují veliké vzdálenosti.

Terén je značně různorodý s velkými požadavky na velitele i jednotku.

Kromě krajin kultivovaných, jež se více méně podobají evropským končinám ve středomořské oblasti, jsou v sev. Africe tyto druhy krajiny:

- písečná poušť,
- náhorní planiny,
- pusté hory,
- údolí řek.

Písečná poušť jest pro vojáka snad tím nejhorším terénem. Na ohromných vzdálenostech mnoha set kilometrů pusté pískové pláně je jednotka ve všem odkázána jen na sebe. Lze ji přirovnati k lodi plující mezi přístavy dvou kontinentů. Je-li ten druhý přístav, cíl, v rukách nepřítel, je nutno počítati v případě neúspěchu opět s velikou vzdáleností cesty zpět, opět samostatně a s vlastními prostředky.

Moderní válka poněkud ulehčuje přesuny v poušti jak při zásobování, tak i eventuelní dopravě celých menších jednotek letadly. To však stále je ještě výjimkou. Pravidlem bývá přesun pěším pochodem nebo motorizovanými kolonami.

Písečný povrch ztěžuje přesun, ať je to chůze člověka nebo běh zvířete či chod vozidla. Je obtížný, vyčerpávající a pomalý. Prudké rozdíly teploty denní a noční vyžadují zvláštní odolnosti a ochranných prostředků.

Není cest v našem smyslu, nebo je jich

velmi málo. Jest jenom směr, málokdy vytýčený primitivními prostředky. Ztráta směru, pro který není viditelného směrového objektu, může mít pro jednotku katastrofální následky.

Jednotvárnost pouště ve spojení s ostatními potížemi působí na jednotky již nezvyklé velmi skličujícím dojmem, který po delším trvání přechází v morální depresi.

Boj v poušti je často bojem o vodu. Kde je voda, tam vznikly oasy, třeba bez tradičních palem. Cesty v poušti jsou jejich spojnici. Při studních, ležících u cest vojenského a obchodního významu, jsou postaveny pevnosti, bohatě vybavené zásobami potravin a munice. Jsou schopny vydržeti obležení po dobu šesti měsíců bez obnovy zásob.

Nevýhodou jich jest, že bývají postaveny na nejnižším bodě terénu a musí být proto často chráněny předsunutými „řopíky“, za obležení snadněji zranitelnými.

Náhorní planiny, jež bývají v několika stupních nad sebou, jsou snadno schůdné pro motorizované jednotky, je-li k nim řádnou cestou upraven přístup. Převážně je to nekonečná tvrdá rovina, jen tu a tam přerušena suchým korytem bývalé řeky a posetá nesčíslnými oblázky.

Studní je tu ještě méně než v poušti. Lze je naléztí kopáním v suchých korytech a jen ve značných hloubkách.

Oslnivý povrch unavuje oči, vyvolává optické preludy a znemožňuje výhled na určité větší či menší vzdálenosti, podle výšky očí pozorovatele.

Vysoké hory jsou pusté a velmi rozervané. Život se uchýlil jen do hlubokých údolí, jimiž vedou poměrně dobře stavěné cesty. Mimo údolí jsou jen stezky, přístupné pouze lidem a zvířatům. Vozidla jsou odkázána na hlavní údolí, kde v častých ostrých průvrhách jsou snadno zranitelná.

Pevnosti vznikly na křižovatkách údolí a ovládají okolí jen do nejbližšího zákrutu hadovitě vinoucí se řeky.

Bývají stavěny daleko od sebe a často na sebe nevidí, jelikož jsou stavěny na úbočí, aby byly blízko vody. Jsou zranitelné s vyšších poloh svahu, odkud bývá viděti do vnitřního dvora. Telefonní spojení je lehce přerušitelné a proto bývá vždy zdvojnásobeno radiem, heliskopem a pod.

Není-li v pevnosti studny, bývá přístup k řece veden hlubokým zákopem, kterého lze často použítí jen za noci; proto má pevnost veliké reservoiry s vodou.

Dále je nutno v případě potřeby posaditi

po obou svazích údolí ochranné jednotky, má-li býti komunikace bezpečná pro zásobování.

Údolí řek jsou hustě obydlena domorodým obyvatelstvem, jež poblíže našlo obživu v pěstování datlových palem, obilí, kukuřice a horského dobytka.

Čím více se údolí rozšiřuje a hory postupně přecházejí v náhorní planiny a poušť, tím více je voda z řeky rozváděna do širokých struhami, jež bývají nepříjemnou překážkou pěchotě, jezdecku i útočné vozbě. Četné palmy, jež v místech, kde řeka mizí, se seskupují ve veliké palmové háje, snižují viditelnost na nepatrnou míru a poskytují vojsku tytož výhody a nevýhody jako vysoký řídký les.

Polička na úbočích jsou položena stupňovitě nad sebou a svými vysokými kamenými terasami jsou překážkou útočné vozbě.

Mosty jsou vzácnou výjimkou. Je-li třeba překročiti řeku, ústí cesta prostě do brodu. Mnohdy se silnice nemáhavě prodírá skalinami, vede i tunely, vojskem vybudovanými, až najde vhodný předek.

Všeobecně terén charakterisuje: — *nedostatek vody, nedostatek komunikací, veliké vzdálenosti mezi místy vhodnými pro delší pobyt.*

Nedostatek vody nutí velitele k bedlivé úvaze a studiu mapy, než se rozhodne. Jakmile se hne s jednotkou třeba jen o několik kilometrů od studny nebo řeky, stává se otázka vody otázkou života. Jednotlivec nemůže unést sebou mnoho vody a jednotka také ne, není-li pro to zvláště vybavena. Menší jednotky, hlavně domorodé, vedou do řešení obdivuhodně tuto otázku jak vhodným zacházením se zásobami, tak i hledáním vody tam, kde o ní běloch nemá ani potuchy. Větší jednotky třeba zásobovati vodními cisternami, jimiž dovážena voda bývá teplá a špatná. Větší její část spotřebuje kuchyň a pití; na praní prádla a často ani na mytí není pomyšlení.

Tam, kde jednotka je vybavena motorizovanými vozidly, mají tato přednost před lidmi. Voda, zvláště v horních a středních tocích bývá prosycena vápenitými a amoniakálními solemi, jež škodí jak lidem, tak i strojům.

Veliké vzdálenosti jsou protikladem poměrů v Evropě. Postoupí-li jednotka v Evropě o 200 km do nepřátelského území, je to operativní úspěch prvního řádu; v Africe to ještě mnoho neznamena, nezmocnila-li se některé z řídkých a proto tak důležitých základů.

Nedostatek vody, veliké vzdálenosti a řídkost obydlení jsou příčinami nedostatku

komunikací. Kromě moře, jež jest nejdůležitější komunikační cestou, jest Afrika chudá na spoje. Železnice je málo a asfaltová nebo betonová silnice je největší vzácností. Železnice a dobré silnice vedou obyčejně podél moře, kde je nejvíce obyvatelstva, takže jenom zdvoují spojení lodní dopravou.

Uvnitř země jsou pak špatné kamenité nebo písčité cesty, nebo není jich vůbec a postupující vojska se dostávají ku předu mnohdy jen tou rychlostí, s jakou si dokážou sama postavit novou cestu, jak tomu bylo za italského tažení v Habeši.

Zprávy o nepříteli získává velitel pečlivě organizovanou zpravodajskou službou, jež je jedním ze základních pilířů koloniální moci již v míru.

Za války dává zprávy: — *letectvo, domorodé obyvatelstvo, průzkumné oddíly.*

Letectvo je hlavním zdrojem zpráv s náhorních planin a písčných pouští, kde jeho zraku nic neunikne. Na náhorních planinách kromě řídkých koryt vyschlých řek není místa, kde by se mohla skrýti i malá jednotka.

V písčné poušti lze snad na okamžik uniknouti zraku letce skrytem mezi dunami, za to zanechané stopy jen trochu větší jednotky, zvl. jízdní nebo motorisované, prozradí její přítomnost.

V horách a kamenitých pustinách jest průzkum letectva obtížnější, ale jelikož základem všech operací jsou komunikace, soustřeďuje se na těchto osách a je účinný zvláště pokud jde o kontrolu nepřátelských zásobovacích kolon.

Domorodé obyvatelstvo není nijak nadšeným příznivcem bělocha, ať jde o kteroukoliv z bojujících stran. Lze je však snadno koupiti pro zpravodajskou službu, již pak koná poctivě.

Domorodci rádi zvětčují zprávy, které získali a je proto nutno je bráti opatrně a důkladně je ověřovati. Služba domorodce je laciná, on dovede sám oceniti důležitost zprávy a nutnost dodati ji včas.

Průzkumné oddíly tvoří jednotky domorodců, srostlé s terénem, speciálně vycvičené a vyzbrojené, průrazné a schopné pracovati samostatně mimo základny i po několik týdnů. Jsou buď motorisované, pracují-li na komunikacích, nebo hippomobilní, pracují-li mimo ně. Jednotek na koních se používá v předhoří, v palmových hájích a v okrajových poušťových končinách; jezdecké muly se plně osvědčují v horách pro jistotu chůze v obtížném terénu, zatím co velbloudi zůstávají typickým prostředkem

5. 2. 1942
pouště. Ovšem i zde již motor nahrazuje zvíře; vozidlo však vyžaduje zvláštní úpravy.

Průzkumné oddíly dostávají často za úkol provádět násilný průzkum; pak procházejí nejprve clonou obrany, než mohou pracovat v hloubce nepřátelské sestavy. Jsou posílány na značné vzdálenosti bez ohledu na počet. Berou s sebou zásoby potravin a vody pro cestu tam i zpět, třebaže průzkumná jednotka počítá vždy s místními zdroji. Oproti průzkumným jednotkám, jak je známe my, jsou mnohem bohatěji vybaveny municí.

Zprávy o nepříteli, který je pevně usazen v pevnostech nebo základnách, získávají se snadno, obtížnější o nepříteli v pohybu. Překvapení hraje význačnou úlohu a proto zajištění třeba provést vždy podle zásad zajištění blízko nepřítele.

Situace. Již v mírové době je vojsko kolonií neustále v skryté nebo otevřené drobné válce. Jeho úkol je policejné zajišťovací. Proto počty jsou velmi nízké a jednotky jsou rekrutovány jednak z domorodého obyvatelstva, jednak ze starých zkušených vojáků-bělochů.

Stane-li se území kolonie válčištěm, je nutno do ní poslati nové jednotky, ať již pro akce ofensivní nebo defenzivní.

Lidský materiál je v koloniálním vojsku velmi různorodý. Koloniální mocnosti s úspěchem využívají různosti mezi jednotlivými rasami při určování posádek domorodců.

Veliteli jednotky je třeba dobře znáti národní vlastnosti jeho domorodých bojovníků. Zcela jinak se bude ve stejné situaci rozhodovati na př. velitel jednotky s mužstvem arabským, než velitel Senegalců.

Všeobecně platí zásady:

— černá rasa je výborná v útoku a v kolektivních akcích vůbec; v individuálních akcích černoši jsou dětsky důvěřiví a dají se snadno oklamati; jsou méně odolní vůči únavě, změnám podnebí a strádání.

— Arabové jsou nepřekonatelní v drobné práci v terénu, tvrdí vůči sobě i nepříteli, neúnavní v pochodech a odstraňování překážek; naproti tomu v kolektivních akcích jsou méně dobří.

— běloši jsou kličem armády.

Různorodost lidského materiálu v koloniálním vojsku vyžaduje jednotlivý velitelský sbor. Jsou jim staří zkušení důstojníci, skvělí poddůstojníci a mužstvo, tvrdé a odolné po mnohaleté službě.

Isolovanost jednotek činí z nich jednotky velmi soudržné, které vyžadují tvrdého,

samostatného a energického velitele. Jeho odpovědnost je nesmírná, jeho moc téměř neomezená. Velitelé i podřízení se vzájemně dobře znají. Kázeň je tuhou samozřejmostí, již se každý dobrovolně podřizuje. Každý ví dobře, že sám by se v bezvodném terénu dlouho neudržel.

Povětrnostní podmínky jsou nejen rozdílné od podmínek, jež známe my, ale jsou také rozdílné v různých částech severní Afriky.

V přímořských oblastech je podnebí podobné tomu, jež znají letní návštěvníci evropského středomoří.

Habeš má klima subtropické rozdělené na období sucha a dešťů.

Vliv moře nesahá daleko. Kromě pobřeží je v sev. Africe podnebí čisté vnitrozemské. Srážek je málo, nebo nejsou vůbec. Denní teplota v létě dosahuje stupňů, jež běloch těžko snáší a jež ho nutí omeziti denně veškerou činnost na nejnižší míru.

V noci pak v důsledku rychlého vyzařování klesá teplota i v létě velmi blízko k nule, v zimě pak pod nulu. Tím vzniká veliké teplotní rozpětí mezi dnem a nocí, na něž Evropan doplácí svým zdravím.

V horách bývají i ve dne značné teplotní rozdíly ve stínu a na slunci. Proto jednotky bělochů pochoduji i v létě v horách v pláštích a chráněny vlněnými břišními pásy, jež ve vedru je činí malátnými a málo pohyblivými.

Je-li déšť vzácností, bývá za to vydatný. V několika hodinách napadne taková spousta vody, že po celý dlouhý čas schůdná koryta řek se stávají prudkými svody přívalů a jednotka, zachycená lijákem na pochodu, je nucena vyčkatí opadnutí vody, aby mohla pokračovati.

Sníh je vzácností a to jen ve vysokých polohách hor. Někdy se udrží i přes léto, nikdy však není komunikační překážkou.

Měsíční noci jsou mnohem světlejší našich a za úplňku je viditelnost pro nedostatek par ve vzduchu výtečná.

Zvláštností severoafrického podnebí jsou větrné bouře. Přinášejí-li prach nebo písek, mohou zastaviti veškeré operace. Písek pronikne do všech sebelépe chráněných předmětů. Prosakuje oděvy vojáků, naleznete ho uvnitř bochníků chleba, zanese motory a pod. Třebaže tento písečný přepad trvá jen několik minut, jeho následky dovedou zastaviti nepřipravenou jednotku na dlouhou dobu.

Jako všude jinde, tak i zde, a zde snad nejvíce, dobrá morálka jednotlivce a jednotek

(pokračování viz str. 17)